

TERMÉSZET- LÁTOMÁSOK

Hommage à Alphonse Karr

Illusztrálta és összeállította **Paál Zsuzsanna**

Az eredeti fordítást szerkesztette és átdolgozta **Lőrincz Gabriella**

Bookart
2025

A kötet ötlete alapjául szolgáló mű
Alphonse Karr *Voyage autour de mon jardin* (1845)
Eredeti fordítás Lányi Viktor *Utazás a kertem körül*
Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, Budapest, 1922

ISBN 978-630-6769-00-1

© Illusztrációk Paál Zsuzsanna, 2025
www.paalart.hu

© Bookart, 2025

Anzának,
aki megismertette és megszerettette velem a kertet

Előhang

Paál Zsuzsanna: Üdvözlét az Olvasónak!

Közel tíz éve, hogy a világhálón böngészve Alphonse Karr (1808–1890) Alázat a kertem körül (1845) című művének egy részletére bukkantam.

„Megfigyeltem a természetet, és megtaláltam abban magamat.”

A talált szövegrészlet azokat a gondolatokat, érzelmeket testesítette meg, melyeket a kertek szemlélése kapcsán észlelhetünk magunkban. A hangsúlyt a szemlélődésre helyezem, mely hangtalan befogadása a Természet sokszínűségének és bölcs rendjének. A rövid részlet után annak tágabb környezetét is ismerni akartam, azaz a könyvet magát! Hosszas kutatás után egy antikváriumban leltem rá.

Szakadozott táblájú kötet volt, mely nem tartalmazott illusztrációkat, megfakult, kék borítóján egy kopott, aranyszínű ornamentális vonalrajz látszott. Budapesten, 1922-ben az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részevénytársulat adta ki Lányi Viktor (1889–1962) fordításában.

A mostanra már 180 éves könyv elolvasása óhatatlanul vegyes érzelmeket váltott ki belőlem. Eredetileg 66 „levél” alkotja a kötetet. A lenyűgöző fejezetek mellett a ráérős, körülményes, hosszas fejtegetések zavarba ejtőek voltak. A patinás könyv kétségtelenül megérintett... Összességében olyan gazdag vizuális világ elevenedett meg lapjairól előttem, mely arra inspirált, hogy a mű újbóli megjelentetésén dolgozzak. Nem hagyott nyugodni a gondolat, hogy meg kell kísérelni valamilyen módon átmenteni e könyv értékeit. Nekiláttam hát a könyv megtervezésének.

A szöveg rövidítésével kellett kezdeni, hogy a kortárs magyar olvasók számára élvezhetővé váljék. Megkerestem Lőrincz Gabriella alkotótársamat a könyvtervvel, akivel már több közös munkában dolgoztunk együtt. Megérezte a szöveg rejtett dimenzióit és akkurátusan hozzálátott az átdolgozásához, olykor átírásához. Fő célja volt felerősíteni a szerző legértékesebb gondolatait, érvényt szerezni igazának, amely a szótengerben – lehet – elveszett volna. Kutatásai révén bebizonyosodott, hogy már Lányi Viktor fordító is rövidített valamelyest az eredeti szövegen. De fordítói nyelvezete alapvetően nem avult el,

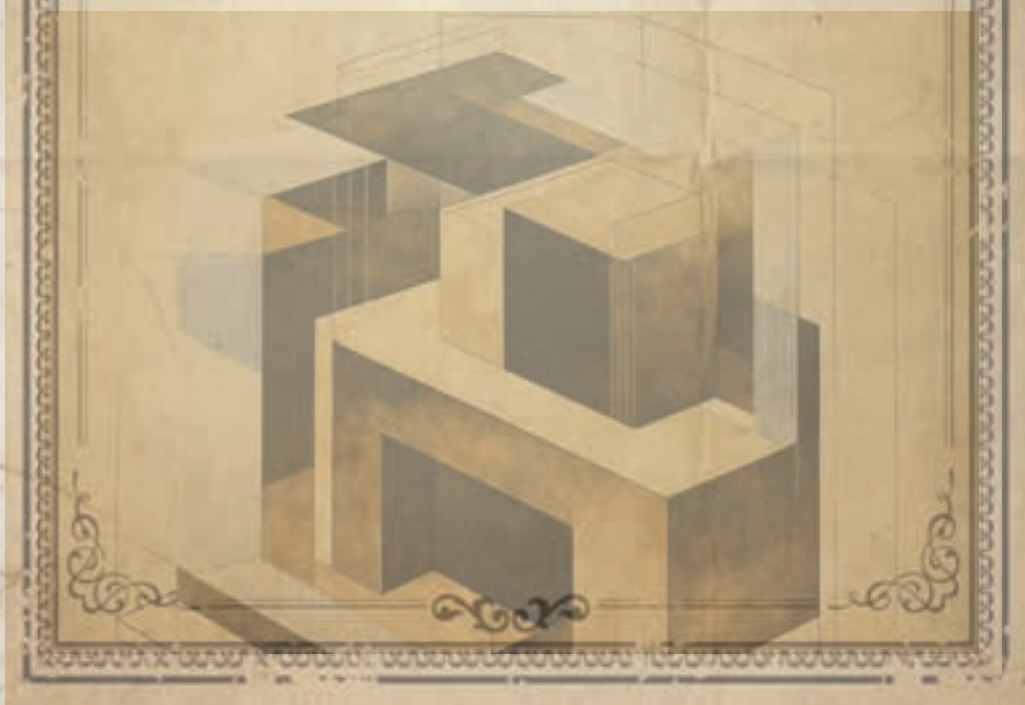
s ha néhány kifejezésére, fordulatára ez mégis igaz lenne, az szándékosan maradt benne. A szöveg ugyanis ezek révén képes finoman ódon hatást kelteni, pont annyira, hogy a mai olvasót kikapcsolhassa és elröpíthesse a korszak miliőjébe és civilizációs viszonyaiba. Az átdolgozás során a *levelek* címeket is kaptak, felkészítve az olvasót a változatos hangulatú történetekre. Ezeket a történeteket hangoskönyvben is meghallgathatjuk – Lőrincz Gabriella professzionális előadásában –, így éltetve tovább egy újabb formában Alphonse Karr, az idehaza kevésbé ismert író művének szellemét. A könyv szövegéhez készített képeimben többféle stíluselem váltja egymást, amelyek a 19. századi illusztráció jellegzetességeinek figyelembevételével készültek. Az íróról megjelentek karikatúrák, melyek groteszk arányú grafikák voltak. Ezeket inspirációként használtam a könyv vizuális világának megteremtésekor. Az 1800-as évek grafikai, illusztratív stílussajátosságait kevertem a montázs technikával. Egy posztmodern hangulatú képi világot alkottam, ahol a szecesszió vizuális világa, a szürrealizmus, konstruktivizmus néhány eleme, az op art stílus, a szimbolizmus és a kézzel írt régi levélpapírok hangulata ötvöződik.

Szándékosan és reményesen az olvasó kedvi utazása közben megfogalmazott természettudományainak, az érzések és gondolatok asszociatív mezőjének mind távolabbá tétele.

Ernésettátómások

Hommage à Alphonse Karr

Első levél

Elutazás
Az égbolt színei

Emlékszel-e még, kedves barátom, arra a napra, amikor oly hosszú készülődés után fölkerekedtél, s szép nagy utadra indultál? Reggel elmentem hozzád, hogy rendes szokásom szerint néhány percet töltsék a társaságodban.

Nem is gondoltam rá, hogy itt az elutazásod napja, és meglepődve láttam házad szokatlan arculatát: mindenki izgatottnak és elfoglaltnak látszott. Az inasaid ész nélkül lótottak-futottak a lépcsőn. Az udvaron befogva várakozott az elegáns utazóbatár. Téged magadat szórakozottnak és gondterheltnak találtalak. Látszott, mennyire erőlködsz, hogy válaszolni tudj a kérdéseimre, és néhány szót intézhess hozzám. Izgatott voltál szemlátomást, mint egy elröppenni akaró madár. Búcsúzóul megszorítottad a kezem, aztán fölszálltál a hintóba. Arthur, a komornyikod a hátsó ülésre telepedett. A szomszédok az ablakba könyököltek, a járókelők megálltak az utcán. Te még egyszer felém fordultál:

– Isten veled, Stéphane! – és odaszóltál a kocsisodnak: – Hajts!

A lovak nekieredtek és csakhamar eltűntek az utcafordulónál.

Én meg ott álltam kábultan, bambán, szomorúan, bosszúsan és megalázottan; igazából magam sem tudtam, miért. Nem tudtam, merre menjek, mitévő legyek. Úgy rémlett, mintha a világ egyetlen útja az lett volna, amelyen te eltávoztál, és azt el is vitted volna magaddal. Azonban hirtelen az az érzésem támadt, hogy az emberek meglepődve bámulnak rám, ezért taláломra elindultam az ellenkező irányba, mint amerre te az imént eltűntél. A séta lehangolt, az emberek untattak. Elhatároztam hát, hogy hazamegyek. Útközben meglehetősen rosszakat kezdtem gondolni felőled. Valami volt a modorodban, ami határos a lenézéssel. Látszott, hogy jólesik a hiúságodnak az elutazásod, főleg a hintód keltette általános érdeklődés, és úgy hagyod el az utcádat, házadat és régi barátodat, mint holmi elhasznált tárgyakat, amikkel már nem tudsz mihez fogni. Így lassanként majdnem gyűlölködő érzést hagytam elhatalmasodni a szívemben, de szerencsére hamar visszafojtottam, amikor rájöttem, hogy nem egyéb, mint közönséges irigység. Más szerencséje mindig némi gyűlöletet vált ki belőlünk. Szívesen képzeljük, hogy szerencsés felebarátunk valami nagyot vétett ellenünk,

ami följosít bennünket, hogy ezt az alacsony és szégyenletes érzést – amelynek igazi neve irigység – finomabb, előkelőbb szóval neheztelésnek, jogos büszkeségnek, sértett méltóságnak kereszteljük el. Mihelyt fölismertem a gonosz démont, tüstént fölébe is kerekedtem, és előttem hamarosan tisztáztam magamat. Nem volt azonban oly könnyű a magam igazolása saját külön ítélőszékem előtt. Mire hazaértem, még irigyeltem ugyan a szerencsédet, de tőled már nem irigyeltem. És rögtön kitűnő és meghitt barátom lettél újra, amint eléggé lehiggadtam.

Elvégre mindenki szereti, ha jó barátja van, de azzal nem törődik, hogy ő is az legyen. Nyújtja-e a másiknak azt, amit amattól követel? Az ám, de amikor te így szépszerével megmenekültél a haragomtól, saját magamat vettem elő, és keserűen panaszkodtam balsorsom miatt, amely nem engedi, hogy miként te, idegen országokba, idegen népek közé, idegen éghajlatok alá utazhassak. Fölfedeztem, hogy szegény vagyok, amire mind mostanáig ügyet se vetettem.

Ezeket gondolva kihajoltam az erkélyemen és a kerten át szórakozottan pillantottam körbe. A nap lemenőben volt. Előbb a szememet, aztán a lelkemet mindinkább lenyűgözte a színpompás látvány. Az ég nyugati felén, fönt egészen magasan, három felleg úszkált. A legfelső olyanforma volt, mint valami szürke és rózsaszín foszlós tajték. A második sötétkék csíkozású, könnyedén befuttatva sáfránysárga zománccal. A harmadik lilás párákból sűrűsödött össze, fölöttük világossárga köd gomolygott, lejjebb tiszta tófelület kékllett, míg alatta szürke felhő halvány tűzpiros hasadékkal. Aztán egy keskeny felhő, mint a vulkán forró homokja. Még lejjebb megint egy tó, zöldeskék felszínnel, mint némely türkizek, végül tömör felhők, lágy bordóval bevonva, vörös hasítékkal. Sűrű narancsszínű fényudvarában nyugodott le a nap, már nem látszott belőle más, mint egy vérpiros folt. Úgy tetszett, mintha velem együtt minden létező az örökkévalóság e csodáit bámulta volna...

Ekkor arra gondoltam, hogy neked, aki most húszegynéhány mérföldnyire tőlem a hintódban ülsz, hátul az inasoddal, nincs részed gyönyörűbb látványban, mint amely az én szemem elé tárul. S ha van is, bizonyos, hogy nem élvezed oly elmerüléssel és elragadtatással, mint én. És eszembe jutott mindaz a gazdagság, amit a szegényeknek juttatott az Isten: a föld – lágy gyepek- és mohaszőnyegével, fáival, virágaival, illataival; az ég – sokféle káprázatos tüneményeivel; mindaz a múlhatatlan nagyszerűség, amit a gazdag nem képes önmaga hasznára gyarapítani, és ami oly magasan fölötte áll mindannak, ami megvásárolható.

Eszembe jutott érzékeimnek finom fogékonysága. Annak köszönhetem, hogy teljességükben élvezni tudom e nemes és tiszta örömöket. Arra is gondoltam, hogy mily kevés vágyam és szükségletem van – márpedig ez a legértékesebb, legbiztosabb, legfüggetlenebb jó minden javak közt.

*És a szívem megtelt örömmel, vidámsággal és hálával.
Mely kértém bocsánatot Istentől régtől valósomért és hálát-
lanságomért, és köszönetet rebegettem mindazért a gazdagságért,
ammivel bőkezűen elhalmozott.*

Igaz híved, Stéphane